

Groningen Dementievriendelijk

Zorgzame wijken en dorpen in de gemeente Groningen,
met aandacht voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

Zien ze wel wat ik nog wel kan?

Mensen met dementie tellen mee

Door: Gemeente Groningen
Datum: Maart 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	5
1. Kennis en informatie over dementie	6
2. Uitkomsten onderzoek onder mensen met dementie	8
3. Verankering in gemeentelijk beleid	10
4. Versterken van het aanbod: Samenhangende aanpak	12
4.1 Wat is er op wijk- en gebiedsniveau	12
4.2 Dementievriendelijke dorpen en wijken	13
4.3 Delen en beschikbaar stellen van kennis en informatie	14
4.5 Aandacht voor mensen met dementie met een niet-westerse achtergrond	16
4.6 Aandacht voor vitaal ouder worden, bewegen en muziek	17
5. Verbinden met Ketenpartners	18
5.1 Steunpunt Mantelzorg	18
5.2 Werkgroep Jonge mensen met dementie	18
5.3 Alzheimercentrum Groningen	19
5.4 Netwerk Dementie	19
5.5 Alzheimer Nederland- afdeling Groningen	19
5.6 Forumbibliotheken: Breinbieb	20
6. Overzicht initiatieven	21

Inleiding

“Wij geloven dat om iedereen een gelijke kans te geven, een sterke samenhang in de samenleving nodig is. De sociale cohesie in de maatschappij staat onder druk, ook in onze gemeente. Of mensen naar elkaar omkijken verschilt van plek tot plek. In onze dorpen is dat vaak al natuurlijker aanwezig dan in de stadse wijken, maar ook daar hebben mensen oog voor elkaar”. Dit is een van de gemeentelijke ambities zoals geformuleerd in het coalitieakkoord ‘Voor wat echt van waarde is’ 2022-2026.

Ook ouderen zetten zich in voor een samenleving waarin naar elkaar wordt omgekeken. Dat is verwoord in het ***Uitvoeringsprogramma Ouder en Wijzer*** waarin de Gemeente Groningen samen mét ouderen én maatschappelijke organisaties een beweging op gang brengen ‘om ouderen zo lang mogelijk gezond, vitaal en op een prettige manier in de samenleving mee te laten doen’.

Een van de doelen in het Uitvoeringsprogramma is “Er is aandacht voor de groeiende groep mensen met dementie die zelfstandig thuis wonen.” Gemiddeld genomen duurt het ziekteproces ongeveer 6,5 jaar. Het overgrote deel van dit proces wonen mensen met dementie gewoon thuis. We richten ons op deze fase en willen dat mensen met dementie, met ondersteuning van de mantelzorgers, zo lang mogelijk gewoon kunnen meedoen. Waarbij we uitgaan van wat mensen nog kunnen.

Met ouderen en de organisaties die betrokken zijn bij inwoners met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers willen we toewerken naar gezamenlijke aanpak Groningen dementievriendelijk!

Dit bouwt voort op het “*Behoeftenonderzoek onder thuiswonende mensen met dementie*” (2022) en de rapportage “*Versterking aanbod dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie in de gemeente Groningen*” (2023).

Deze aanpak is een opstap om gezamenlijk kennis te delen en onze wijken en dorpen bewust te maken van hun veranderende samenleving, omdat mensen met dementie langer zelfstandig thuis blijven wonen. We stimuleren om met elkaar in gesprek te gaan over hoe zorgzame wijken en dorpen, ook aandacht hebben voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Deze aanpak bevat een scala aan mogelijkheden die we met inwoners, organisaties en bedrijven kunnen inzetten.

Het gaat hierbij om:

- Het vergroten van de maatschappelijke bewustwording, over de toename van mensen met dementie in de samenleving.
- Het creëren van een omgeving waarin thuiswonende mensen met dementie worden gezien.
- Het ontwikkelen van een passende activiteiten en ondersteuning, dat aansluit bij de behoefte van thuiswonende mensen met dementie en hun mantelzorgers.

Een dementievriendelijke omgeving wordt gedefinieerd als een buurt waar oog en oor is voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Waar mensen met dementie zo lang mogelijk gewoon mee kunnen doen. Vanuit Alzheimer Nederland zijn vijf focuspunten¹ geformuleerd voor gemeenten die willen werken aan een dementievriendelijke gemeente.

Focuspunten dementievriendelijke gemeente:

1. Bouw passende woningen voor mensen met dementie. Maak de woonzorgvisie en lokale presentatieafspraken concreet en bouw voldoende nieuwe passende woonvormen voor mensen met dementie.
2. Investeer in ontmoetingsplekken en activiteiten. Activiteiten die aansluiten bij wat mensen met dementie nog wél kunnen zijn cruciaal.
3. Maak alle wijken in de gemeente dementievriendelijk. In een dementievriendelijke gemeente weten inwoners dementie te herkennen en ernaar te handelen. Hiervoor is de training samen dementievriendelijk beschikbaar.
4. Ondersteun mantelzorgers in de zorg voor hun naasten met dementie. Organiseer voldoende respijtzorg, laagdrempelige ontmoetingsplekken en lotgenotencontact. Informeer mantelzorgers actief over de ondersteuningsvormen door middel van een mantelzorgsteunpunt.
5. Neem verantwoordelijkheid in het regionaal dementienetwerk. Samenwerken in het netwerk draagt bij aan tijdige signalering en het voorkomen van crisis. Actieve deelname van de gemeente werkt stimulerend en verbindend en is van belang voor een goed functionerend regionaal dementienetwerk.

De gemeente Groningen gaat concreet aan de slag met de uitvoering van deze punten. We starten daarbij met de dementiescan van Alzheimer Nederland, om vast te stellen wat de uitgangspositie is en waar de prioriteiten liggen. De nadruk ligt in dit plan op de punten twee tot en met vijf. Focuspunt één hoort nadrukkelijk bij het uitvoeringsprogramma Wonen, Samenleving en Zorg. Daar waar op de andere focuspunten overlap is tussen beide programma's zoeken we de afstemming en samenwerking.

¹ Gemeenten aan zet, Alzheimer Nederland, 2023

Leeswijzer

Deze rapportage beschrijft de aanpak voor Groningen Dementie Vriendelijk, met zorgzame wijken en dorpen voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

Dit begint met informatie over dementie in hoofdstuk 1. De uitkomsten van het behoefteonderzoek onder thuiswonenden mensen met dementie komen in hoofdstuk 2 aan de orde.

De samenhangende aanpak van de gemeente Groningen wordt uitgewerkt volgens de ontwikkellijnen uit het onderzoek “Versterken aanbod dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie in de gemeente Groningen”: verankeren, versterken in verbinden.

In hoofdstuk 3 wordt de koppeling gelegd met het gemeentelijke beleid en hoe de aandacht voor mensen met dementie en hun netwerk daarin wordt verankerd.

Versterking van het aanbod, middels een samenhangende aanpak wordt beschreven in hoofdstuk 4.

Hoofdstuk 5 beschrijft de wijze waarop met ketenpartners wordt samengewerkt en hoe daar de verbinding wordt gelegd.

Deze rapportage wordt afgesloten met een overzicht van alle initiatieven in hoofdstuk 6.

1. Kennis en informatie over dementie

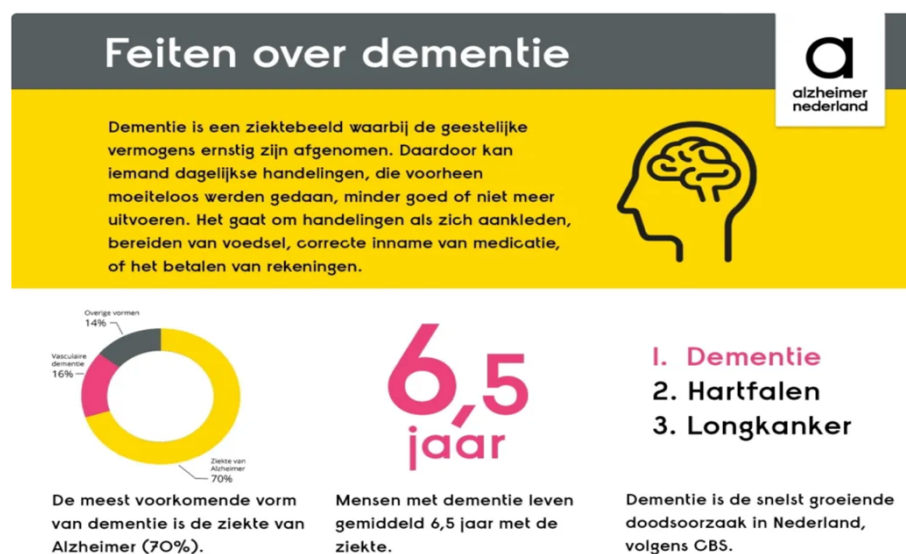
Dementie is een verzamelnaam voor meer dan 50 ziekten waarbij de hersenen de informatie niet meer goed kunnen verwerken. De bekendste vorm van dementie is Alzheimer. Mensen met dementie hebben een combinatie van symptomen, zoals bijvoorbeeld geheugenverlies en veranderend gedrag.

Bij sommige mensen verloopt de achteruitgang heel snel. Anderen, kunnen nog jarenlang meedoen en thuis blijven wonen. Het ziekteproces is globaal in te delen in drie fasen:

- Vroege fase dementie. Deze fase kenmerkt zich door kleine veranderingen in functioneren, gedrag en persoonlijkheid. Het stellen van de diagnose is in deze fase niet altijd makkelijk.
- Midden fase dementie. De symptomen breiden zich uit en worden erger. De mantelzorger krijgt steeds meer taken.
- Late fase dementie. Vaak duurt het jaren voordat deze fase aanbreekt. In deze fase zijn de hersenen dusdanig beschadigd dat zelfstandig functioneren niet meer mogelijk is. Vaak is zelfstandig wonen niet meer mogelijk en is opname in een zorginstelling noodzakelijk.

Ondanks de diagnose is er in de eerste twee fasen nog veel mogelijk. Het is van belang dat mensen met dementie nog lang zo mogelijk actief kunnen deelnemen aan de samenleving. Het is belangrijk hierbij ook oog te hebben voor de mantelzorger.

Nederland telt op dit moment zo'n 300.000 mensen met dementie. Door de vergrijzing en het ouder worden is de verwachting dat in 2040 ruim een half miljoen mensen lijden aan dementie. Een op de vijf mensen krijgt dementie. Bij vrouwen is de kans nog groter en krijgt een op de drie vrouwen dementie. Hoe ouder hoe groter de kans op dementie. Boven de 90 jaar heeft maar liefst 40 procent van de mensen een vorm van dementie.

Figuur 1: Feiten over dementie Bron: Alzheimer Nederland

Ook op jonge leeftijd kunnen mensen dementie krijgen. Naar schatting zijn er in Nederland 15.000 mensen met dementie, die jonger zijn dan 65 jaar. Deze mensen zijn vaak nog werkzaam en hebben soms nog thuiswonende kinderen. Het stellen van de diagnose op jonge leeftijd is lastig en kan lang duren omdat vaak eerst andere ziektebeelden worden onderzocht.

Figuur 2: Risicofactoren dementie. Bron: Alzheimer Nederland

Onder mensen met een niet- westers achtergrond stijgt het aantal mensen met dementie relatief sneller. Dit komt omdat risicofactoren hier een grotere rol spelen. In de afgelopen 10 jaar heeft een verdrievoudiging plaatsgevonden onder mensen met een niet-westerse achtergrond. Ook in deze groep neemt de gemiddelde leeftijd, en daarmee de kans op dementie, toe.

2. Uitkomsten behoefte onderzoek onder thuiswonenden mensen met dementie

In 2022 heeft de gemeente Groningen een onderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan daginvulling bij thuiswonenden mensen met dementie. Dit onderzoek heeft waardevolle inzichten gegeven in wat zij belangrijk vinden bij de invulling van hun dag. Hieronder volgen de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek.

Zingeving is belangrijk

Meedoen en ertoe doen vinden mensen met dementie belangrijk. Daarnaast willen de meeste mensen met dementie die thuis wonen, graag bezig zijn met fysieke activiteiten & bewegen, sociale, creatieve en culturele activiteiten en erop uitgaan. Dit doen ze het liefst met anderen, met mensen mét en zonder dementie.

- Geef bij het ontwikkelen en samenstellen van het aanbod de mensen met dementie een stem en vergeet daarbij de mantelzorger niet. Door het betrekken van de mantelzorger en oog te hebben voor zijn/haar belastbaarheid kan worden gewerkt aan het in stand houden en versterken van de individuele netwerken.
- De fysieke en geestelijk conditie worden als belemmerende factoren genoemd door de ondervraagden. Men moet soms over een drempel heen en worden gestimuleerd tot deelname aan activiteiten of dagbesteding. Daarnaast wordt vervoer als een belangrijke belemmerende factor ervaren.
- Voor jonge mensen met dementie blijkt het stellen van de diagnose lastig. De ondersteuningsbehoefte richt zich op fysieke activiteiten, die passen bij de veelal nog fitte groep. Daarnaast is er behoefte aan ondersteuning bij het zoveel mogelijk in stand houden van het dagelijkse leven. Jongere thuiswonende mensen met dementie bezoeken minder vaak een dagbesteding dan oudere mensen met dementie.
- Mensen met een niet- westerse achtergrond zijn het beste te benaderen via contactpersonen van hun gemeenschap. Het is lastig gebleken om hun behoefte in kaart te brengen, maar duidelijk is dat in ieder geval de Indische en/of Molukse mensen met dementie behoefte hebben aan daginvulling, waarin de gezamenlijke taal, samen eten en muziek maken belangrijk zijn.

Op basis van het onderzoek zijn aanbevelingen gedaan, hoe dit binnen de gemeente Groningen kan worden opgedaan. De aanbeveling lopen langs drie ontwikkellijnen:

- Versterken van het huidige aanbod
- Verankeren in het gemeentelijk beleid
- Verbinden van ketenpartners

Voor een samenvatting van het onderzoek, zie de volgende infographic

ONDERZOEK VERSTERKING AANBOD DAGACTIVITEITEN VOOR THUISWONENDE MENSEN MET DEMENTIE IN DE GEMEENTE GRONINGEN

DOEL ONDERZOEK:

Plan van aanpak opstellen en concretiseren voor aanbod van passende activiteiten voor thuiswonende mensen met dementie in hun eigen woonomgeving.

GESPREKSPARTNERS:

1

LOKALE SITUATIE

WOONSITUATIE:
2/3 woont thuis
1/3 woont in zorginstelling

BEGELEIDING:
1/3 van de thuiswonende mensen met dementie krijgt begeleiding van een casemanager. De verwachting is dat het aantal mensen dat begeleiding krijgt de komende tijd zal stijgen.

2

HUIDIG AANBOD AAN DAGINVULLING

INITIATIEVEN VOOR DAGINVULLING VOOR MENSEN MET DEMENTIE
Vooral in noorden en zuiden van de stad en Haren en Ten Boer.

WAAR WONEN DE MEESTE OUDEREN: NU EN IN DE TOEKOMST?

NU: Selwerd, Paddepoel, Corpus den Hoorn, de Wijert, Haren

TOEKOMST: Selwerd, Paddepoel, Corpus den Hoorn, Haren, Ten Boer

3

BEHOEFTEPEILING

THUISWONENDE MENSEN MET DEMENTIE WILLEN GRAAG:

- zinnvolle daginvulling
- zingeving: meedoen en er toe doen
- activiteiten met name door de week
- bij voorkeur samen met anderen in een gemengde groep
- fysieke activiteiten en bewegen
- sociale, creatieve en culturele activiteiten
- erop uit gaan

BELEMMERINGEN DAARBIJ:

- fysieke en geestelijke conditie
- vervoer

JONGE MENSEN MET DEMENTIE WILLEN GRAAG:

- bij voorkeur fysieke activiteiten
- ondersteuning bij het voortzetten dagelijks leven

MENSEN MET EEN NIET-WESTERSE ACHTERGROND MET DEMENTIE:

- lastig om hun behoeften in kaart te brengen
- Indische en Molukse mensen willen graag dagbesteding met aandacht voor gezamenlijke taal, samen eten en muziek maken

HOE NU VERDER?

Versterken van het huidige aanbod
Verankeren in het gemeentelijk beleid
Verbinden van ketenpartners

TIJDSPAD PLAN VAN AANPAK: 2023-2026

Figuur 3: Infographic onderzoek versterking aanbod aan dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie

3. Verankeren in gemeentelijk beleid

Met het uitvoeringsprogramma **Ouder en Wijzer in Groningen** wil de gemeente samen met ouderen en partners een beweging op gang brengen om ouderen zo lang mogelijk gezond, vitaal en op een prettige manier in de samenleving mee te laten doen. Dit geldt ook voor mensen met dementie en hun netwerk. In het uitvoeringsprogramma krijgt deze beweging vorm aan de hand van vijf aandachtsgebieden.

Figuur 4: voorpagina uitvoeringsprogramma

1. Ontmoeting en informatie

Elke wijk en dorp heeft een toegankelijke plek, waar ouderen (met dementie) en hun netwerk tenminste drie dagdelen per week terecht kunnen om elkaar te ontmoeten. Tegelijkertijd is het een plek waar informatie beschikbaar is en initiatieven kunnen ontstaan. Informele ouderen netwerken spelen hierin een belangrijke rol.

2. Vitaal

Ouderen (met dementie) kunnen deelnemen aan activiteiten om zo lang mogelijk lichamelijk en sociaal en geestelijk actief te zijn.

3. Ertoe doen/van betekenis zijn

Ouderen (met dementie) hebben de mogelijkheid om van betekenis te zijn voor anderen (wederkerigheid en zingeving).

4. Zorg en ondersteuning

Mensen helpen elkaar als het tegenzit in het leven en de zorgvraag toeneemt. Vanuit het sociaal contact ontstaat verbinding en noaberschap.

5. Kennisdeling en ontwikkeling

Ontwikkelen van een kennis- en leernetwerk om voor ouderen (met dementie) en hun netwerk te doen wat nodig is en om behulpzaam te zijn.

Figuur 5: Aandachtsgebieden uitvoeringsprogramma

Kort aanvullend beleidskader

- We willen dat mensen zo lang mogelijk deel kunnen blijven nemen aan activiteiten in de samenleving.
- Als dat niet meer lukt bieden we een meer beschermde omgeving in de context van hun eigen wijk, dorp of gebied op een zo laagdrempelig mogelijke manier.
- We hebben daarbij oog voor de mantelzorgers en bieden ondersteuning waar dat nodig is.
- Als ook deze laagdrempelige, veilige context niet meer lukt stromen mensen door naar een verzorgingshuis.

Hoe we dat gaan doen?

- Gemeente breed een bijeenkomst organiseren met informele netwerken om thema's als dementie onder de aandacht te brengen.
- Stimuleren van wijk-/dorpsinitiatieven die bijdragen aan een goede omgang met mensen met dementie (dementievriendelijk(e) gemeente/wijk/dorp).
- Subsidiëren van het Odensehuis en kijken naar mogelijkheden voor meerdere locaties.
- Stimuleren van wijk-/dorpsinitiatieven die mensen met dementie sociaal en geestelijk actief houden.
- Ouderen met beginnende dementie en hun familie informeren over de mogelijke ondersteuning van een casemanager dementie²

² Een casemanager dementie is een onafhankelijke en vaste begeleider voor mensen met dementie en hun naasten.

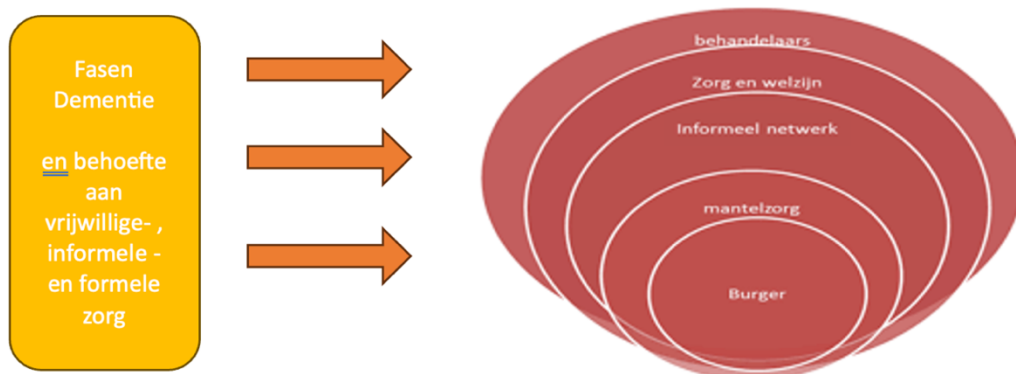
4. Versterken van het aanbod: Samenhangende aanpak

Voor mensen met dementie wordt in het uitvoeringsprogramma het volgende doel met bijbehorende actiepunten geformuleerd:

“Er is aandacht voor de groeiende groep mensen met dementie die zelfstandig thuis wonen.”

Hierbij zijn de volgende uitgangspunten van belang zijn:

- Mensen met beginnende dementie zijn zo lang als mogelijk welkom bij normale activiteiten in de samenleving
- Als het voor hen of de ontmoetingsplek te onrustig is of wordt bieden we zo normaal mogelijk een meer beschermde omgeving dicht bij hun eigen sociale netwerk (incl. mantelzorger). De mantelzorgers zijn hier ook welkom en worden ondersteund.
- De behoefte aan zorg en ondersteuning is per fase van het dementieproces verschillend. Hier spelen we met informele en formele zorg op in.

Figuur 6: Fasen dementie en behoefte aan vrijwillige-, informele en formele zorg

4.1 Wat is er op wijk- en gebiedsniveau ?

Gebiedsgericht wordt gewerkt aan een toegankelijke plek voor en door ouderen, drie dagdelen per week open ten minste drie dagen per week naar toe kunnen. Het gaat hierbij om volgende gebieden (in volgorde van het percentage 65-plussers):

- Haren (27%)
- Ten Boer (22%)
- Zuid (17%)
- West (16%)
- Oost (15%)
- Oude wijken (9%)
- Centrum (7%)

Figuur 7: Gebiedsindeling gemeente Groningen. Geel: Haren, Rood: Ten Boer, Oranje: Zuid, Blauw: West, Groen: Oost, Paars: Oude wijken, Roze: Centrum

Ouderennetwerk per gebied

Bij de totstandkoming van het uitvoeringsprogramma hebben ouderen aangegeven “praat met ons en niet over ons”. Per gebied is de gemeente samen met maatschappelijke organisaties op zoek naar ouderennetwerken, die zich voor ouderen in hun wijk of dorp willen inspannen. Het ouderennetwerk is de verbindende schakel tussen vrijwillige initiatieven, informele en formele zorg. Per gebied wordt, samen met het ouderennetwerk, vastgesteld welke acties prioriteit hebben en waar eerder of later in wordt geïnvesteerd. Dit gebeurt op basis van wat er speelt en wat bewoners belangrijk vinden. De sociaal gebiedsontwikkelaar is hierin een belangrijke verbindende schakel en zoekt afstemming tussen de actieplannen en de beleidsafdelingen. De periode tot en met 2026 wordt gebruikt om deze informele netwerken per gebied in te richten. Het gebiedsoverleg is het gremium waar de voortgang van de informele netwerken en de ontwikkelingen per gebied worden gemonitord.

De doelstelling is dat in ieder gebied een sociaal informeel netwerk actief is, waar invulling wordt gegeven aan de vijf aandachtsgebieden uit het uitvoeringsprogramma. In ieder gebied/dorp is een ontmoetingsplek voor tenminste drie dagdelen per week waar mensen terecht kunnen voor ontmoeting, activiteiten en informatie. Hierin is ook aandacht voor thuiswonenden mensen met dementie en hun netwerk.

4.2 Dementievriendelijke wijken en dorpen ³

Werken aan dementievriendelijke dorpen of wijken betekent een sociale omgeving waarin iedereen zichzelf kan zijn, ook mensen met geheugenproblemen of dementie. Dit betekent aandacht voor de **fysieke**⁴ en **sociale** omgeving en zorg dichtbij.

Fysieke omgeving

De fysieke omgeving omhelst passende woningen, duidelijke bewegwijzering, voldoende contrast in de gebruikte kleuren in de openbare ruimte, voldoende verlichting, enz. De sociale omgeving gaat over bewoners en het informeel netwerk die het ziektebeeld kennen en hiermee om kunnen gaan, er is een ontmoetingsplek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en ondersteunen. De lokale middenstand zoals de kapper, bakker en supermarkt zijn dementievriendelijk. Als professionele zorg nodig, zoals de wijkverpleging, casemanagement dementie, dagactiviteiten, dan is deze dichtbij en lokaal georganiseerd.

Sociale omgeving

Door Alzheimer Nederland worden verschillende trainingen aangeboden (e-learning, fysieke training) die bijdragen aan de bewustwording rondom dementie en een goede omgang met mensen met dementie. Zodat mensen met dementie zo lang mogelijk hun leven kunnen leiden, zoals ze dit gewend waren en kunnen meedoen. Het Odensehuis en Alzheimer Nederland werken samen aan de ontwikkeling van een maatwerktraining, op basis van een concrete vraag uit de praktijk. Er kan ter plekke worden meegekeken en meegedacht om zo met elkaar te zoeken naar passende oplossingen. Dit aanbod geldt ook voor de ouderennetwerken en hun ontmoetingsplekken.

³ Door uitbreiding van de gemeente Groningen met de dorpse gebieden rond Haren en Ten Boer, wordt gesproken over wijken en dorpen van de gemeente Groningen.

⁴ Zie ook Uitvoeringsprogramma Wonen, Samenleving en Zorg

De ouderennetwerken maar ook andere betrokkenen, zoals de plaatselijke supermarkt, worden uitgenodigd tot het volgen van deze (gratis) training. Zodat zij binnen hun wijk/dorp kunnen werken aan een dementievriendelijke omgeving.

Naast de ontwikkeling van het ouderennetwerk zijn er in de gebieden al verschillende initiatieven ontwikkeld voor mensen met dementie en hun netwerk. Onderstaand een overzicht van deze initiatieven (niet uitputtend).

Actieplan Centrum/Oude wijken:

- Hoofdlocatie Odensehuis.
- Heropening De Opstap.

Actieplan Zuid:

- Werkgroep Samen Krachtig actief. Vanuit deze werkgroep zijn de volgende doelen gerealiseerd:
 - o 2e locatie Odensehuis, Sinnegestee.
 - o Ontwikkeling dement-foon. Om bewustwording te creëren rondom dementie. Mensen op straat worden via telefoon in contact gebracht met mensen met dementie.
 - o Verkenning van de samenwerking met Alzheimercafé Haren.

Actieplan Oost:

- Start 3e Odensehuis, Amkemakoepel.

Actieplan Haren:

- Alzheimercafé Haren. Onderzocht wordt om dit in samenwerking te doen met het zuiden van de stad. Initiatiefnemer Alzheimer Nederland, regio Groningen.

Actieplan ten Boer:

- DrieO (ouderen, ontmoeten, ontspanning) is een dagactiviteit waar senioren elkaar ontmoeten. Het is een diverse groep waar ook mensen met beginnende dementie aan deel kunnen nemen. Aanmelden kan bij WIJ Ten Boer.

Actieplan West:

- Contact gelegd met ontmoetingsplek Jasmijn (Tuinpad) voor contact met vrouwen met een niet westerse achtergrond. Deze contacten verder uitbouwen.
- Contact met sleutelfiguur Molukse gemeenschap om een ontmoetingsplek of aanzet tot een Odensehuis te realiseren voor deze doelgroep met (beginnende) dementie.
- Alzheimercafé in Bernlef.

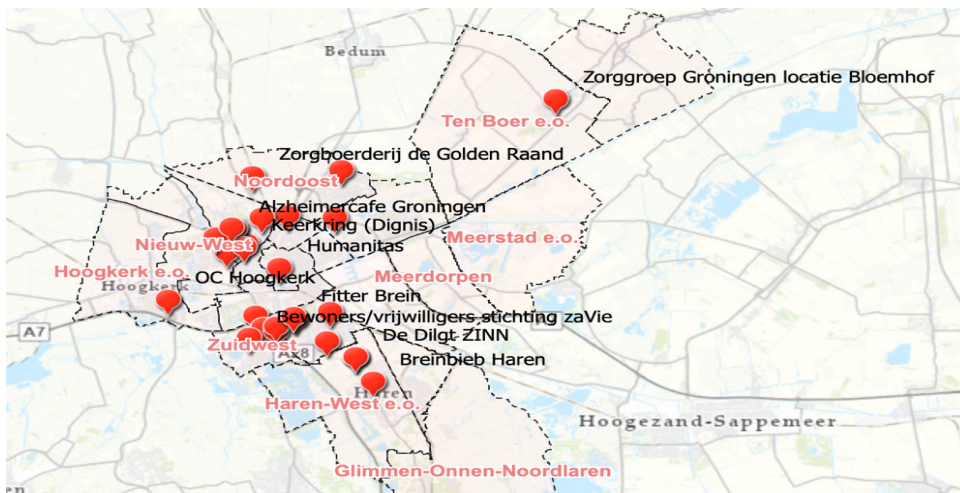
4.3 Delen en beschikbaar stellen van kennis en informatie

Uit het behoefte-onderzoek onder mensen met dementie is naar voren gekomen dat het moeilijk is om te achterhalen wat er wordt aangeboden voor mensen met dementie en hun netwerk. Ook het verdiepend onderzoek dat door de projectgroep is gedaan onder de aanbieders, blijkt dat aanbieders vaak niet weten wat hun collega's doen.

Het huidige aanbod aan initiatieven voor daginvulling voor thuiswonende mensen met dementie is in kaart gebracht. Waarbij de initiatieven in kaart zijn gebracht die speciaal gericht zijn op mensen met dementie als ook op initiatieven voor een bredere groep, waar ook mensen zonder dementie welkom zijn. Dit heeft geleid tot een overzicht van het huidige aanbod aan daginvulling in de gemeente Groningen.

Dit overzicht is vervolgens vertaald naar onderstaande link, waar alle initiatieven in de gemeente Groningen op een kaartje zijn aangegeven.

<https://groningen.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=dfab6f8f7dcf4f4caf993335758bc198>

Figuur 10: overzicht huidige aanbod daginvulling in de gemeente Groningen

Uit de inventarisatie, blijkt dat de meeste initiatieven zich bevinden aan de noordwest kant van de gemeente Groningen, in de wijken Selwerd en Paddepoel en aan de zuidkant in De Wijert, Corpus den Hoorn en Haren.

Dit aanbod sluit aan bij de huidige populatie, waarin de meeste ouderen wonen in het noorden en zuiden van de stad. In de toekomst woont de grootste groep ouderen naar verwachting in de stadse uitbreidingswijken (Selwerd, Paddepoel, Corpus den Hoorn) en de dorpse gebieden zoals Ten Boer en Haren.

Deze inventarisatie bevindt zich in de ontwikkelfase. De doelstelling is om deze kaart door te ontwikkelen al naar gelang de toename van het aanbod. Hierbij wordt onderzocht of deze informatie op een later moment kan worden geïntegreerd in de socialekaartgroningen.nl.

4.4 Ondersteunen mantelzorgers om overbelasting te voorkomen

Uit het onderzoek dat in 2023 door de gemeente Groningen en het steunpunt Mantelzorg⁵ is uitgevoerd, komt naar voren dat mantelzorgers de zorg voor hun naaste graag zo lang mogelijk vol willen houden. Twee derde van de mantelzorgers voelt zich redelijk tot zwaar belast.

⁵ Rapportage Onderzoek Mantelzorgondersteuning en Respijtzorg, Gemeente Groningen en Steunpunt Mantelzorgondersteuning, januari 2023

Hier ligt een belangrijke taak voor de gemeente Groningen, enerzijds in het bieden van passende ondersteuning en respijtzorg anderzijds in het bieden van de juiste informatie (zie 3.2.5). Dit maakt onderdeel uit van de nota mantelzorg.

Bij de Odensehuizen, vanaf voorjaar 2024 op drie plekken in de stad, zijn zowel mensen met geheugenproblemen als de mantelzorgers welkom en worden er voor deze laatste groep lotgenoten momenten georganiseerd.

Wat betreft het bieden van respijtzorg wordt in maart 2024 de Opstap heropenend. De Opstap is een logeershuis, voor mensen met cognitieve achteruitgang terecht kunnen, ter ondersteuning van de mantelzorgers. (Zie verder nota mantelzorg).

4.5 Meer aandacht voor mensen met dementie met een migratieachtergrond.

Eén op de vijf mensen krijgt dementie. Het aantal mensen met de ziekte blijft groeien. Onder mensen met een migratieachtergrond stijgt het aantal mensen met dementie relatief sneller. Er is nog veel onbekendheid met de ziekte en er wordt weinig over gesproken, Hulp is niet altijd makkelijk te vinden of sluit niet aan. Het is belangrijk om deze groep in beeld te hebben.

Figuur 6: Oorzaken toename dementie bij mensen met een niet westerse achtergrond. Bron: Alzheimer Nederland

Er zijn inmiddels contacten gelegd met vertegenwoordigers uit de Molukse, Indische en Arabische gemeenschap. Zij zijn belangrijke sleutelfiguren om contact te krijgen met deze groepen en om een passend aanbod hiervoor te ontwikkelen.

In samenwerking met het Odensehuis vindt een verkenning plaats voor 4^e locatie Odensehuis in Groningen West, voor mensen met een Molukse- Indische achtergrond. Waar mensen met dezelfde achtergrond elkaar kunnen ontmoeten, samen kunnen eten en muziek maken. Punten die uit het behoefte onderzoek naar voren zijn gekomen.

Daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen die hierbij aansluiten, zoals de recent ontwikkelde methodiek door MantelzorgNL en Pharos voor het betrekken van sleutelpersonen om mensen met een migratieachtergrond en dementie te bereiken en op een cultuur sensitieve wijze te ondersteunen.

4.6 Aandacht voor vitaal ouder worden, bewegen en muziek

Ook voor mensen met dementie is aandacht voor fysieke activiteiten, en muziek belangrijk, omdat het kan bijdragen aan het vertragen van het ziekteproces. Dit is ook het behoefte onderzoek naar voren gekomen.

Door het Odensehuis en het Huis voor Bewegen en Sport, is met subsidie van de Hersenstichting, een programma ontwikkeld met dans- en beweegoefeningen voor mensen met (beginnend) geheugenverlies. Dit programma wordt nu in de praktijk getoetst en is in het voorjaar 2024 vrij beschikbaar.

Daarnaast worden er in een aantal wijken/dorpen wandelingen georganiseerd voor mensen met dementie en hun netwerk.

5. Verbinden met Ketenpartners

Deze aanpak is tot stand gekomen met ketenpartners en relevante uitvoeringspartijen, als Odensehuis, stichting Waardig Wonen en De Opstap (reeds eerder genoemd). Ter afsluiting volgt met een overzicht van de ketenpartners en hun aanbod, waar de gebieden gebruik van kunnen maken.

5.1 Steunpunt Mantelzorg

Het steunpunt Mantelzorg is een belangrijk ketenpartner in de zorg voor mensen met dementie en het netwerk, waarbij hier de nadruk ligt op het ondersteunen van de mantelzorgers. Zodat zij de zorg voor hun naaste kunnen volhouden. Door middel van verschillende vormen van ondersteuning (maatje, respijtzorg, ...) wordt hieraan aanvulling gegeven.

Daarnaast is de adviesgroep Mantelzorg betrokken. Zij denken en praten mee, ook over de totstandkoming van dit plan van aanpak.

5.2 Werkgroep Jonge mensen met dementie

Het onderzoek naar een passende daginvulling voor mensen met dementie is uitgevoerd door een projectgroep. Tevens was een klankbordgroep betrokken die meedacht en feedback gaf. Een van deze leden, Petra Oden, is een ervaringsdeskundige. Haar man heeft op jonge leeftijd dementie gekregen en is hieraan overleden. Over deze ervaringen heeft ze een boek geschreven "Help wij hebben dementie". Petra is een werkgroep gestart om de zorg voor jonge mensen met dementie te verbeteren.

Aandachtspunten die vanuit deze werkgroep worden meegegeven aan de gemeente Groningen zijn de volgende:

- Het is belangrijk dat de casemanagers en WMO-consulenten bij elkaar worden gebracht en dat indicaties sneller worden gestart. Laat het keukentafel gesprek vervallen en ga af op de beoordeling van de casemanager.
- Creëer een ontmoetingsplek voor jonge mensen met dementie en hun naasten (partner en ook de kinderen). Deze ontmoetingsplek moet ook 's avonds open zijn, zodat mensen na hun werk in contact kunnen komen met lotgenoten.
- Stel casemanagers dementie op de hoogte van het aanbod voor jonge mensen met dementie, zodat zij hiernaar kunnen doorverwijzen. Zij hebben een belangrijk rol in de ondersteuning van (jonge) mensen met dementie en hun netwerk.
- Heb aandacht voor de kinderen van jonge mensen met dementie en organiseer ook voor hen activiteiten. Een mooie suggestie is het breinspokenkamp:<https://www.alzheimercentrum.nl/zomerkamp-breinspoken-2023/>
- Denk bij de ontwikkeling van een dementievriendelijke omgeving ook aan jonge mensen met dementie.
- Organiseer passende activiteiten die aansluiten bij de doelgroep.

5.3 Alzheimercentrum Groningen

In het Alzheimer Centrum Groningen werken zorgverleners, artsen en onderzoekers samen om het leven van mensen met dementie te verbeteren. Het centrum doet onderzoek en behandelt mensen met geheugenstoornissen en dementie.

Een van de onderzoekers van het centrum was lid van de klankbordgroep behoefteonderzoek naar een zinvolle daginvulling van thuiswonende mensen met dementie.

Vanuit het centrum neemt ook een afvaardiging deel aan de projectgroep voor jonge mensen met dementie. Een van de doelstellingen die het Alzheimer Centrum Groningen in 2024 wil realiseren is het starten van het Jungheimer- Café. Een ontmoetingsplaats voor jonge mensen met dementie en hun netwerk.

5.4 Netwerk Dementie Groningen

Het netwerk Dementie Groningen is een belangrijke ketenpartner. Een aantal casemanagers zijn nadrukkelijk betrokken geweest bij het behoefte onderzoek en het in kaart brengen van het huidige aanbod. De samenwerking tussen de gemeente Groningen en het Netwerk Dementie Groningen heeft middels de werkgroep vorm gekregen.

De casemanagers hebben een belangrijke rol in het begeleiden en van mensen met dementie, mensen met dementie met een niet westerse achtergrond en jonge mensen met dementie. De leidraad in hun werken is de recent geactualiseerde zorgstandaard dementie. Daarnaast is specifieke kennis nodig om mensen met dementie met een niet westerse achtergrond in beeld te krijgen en te begeleiden. De onlangs ontwikkelde methodiek om sleutelpersonen dementie is hierbij helpend.

5.5 Alzheimer Nederland, afdeling Groningen

Er zijn goede contacten tussen de gemeente Groningen en met de regionale afdeling Alzheimer Nederland. De afdeling Groningen is betrokken bij het behoefteonderzoek en de ontwikkeling van dit plan.

Door Alzheimer Nederland, afdeling Groningen, worden de volgende activiteiten geïnitieerd:

- Onvergetelijke kookclub

Daarnaast is op initiatief van Alzheimer Nederland- afdeling Groningen de onvergetelijke kookclub gestart met subsidie van de gemeente Groningen. Vanuit het Noorderpoortcollege worden kookavonden voor mensen met dementie en een mantelzorggeorganiseerd. Plezier, een gezellig avondje uit en het ontmoeten van lotgenoten staat centraal.

- Alzheimer Café

Het Alzheimer Café is een maandelijkse bijeenkomst voor mensen met een vorm van dementie en hun naasten. Een fijne ontmoetingsplek voor tips en informatie over (omgaan met) dementie. Er zijn Alzheimer Cafés in Haren en Paddepoel. Daarnaast wordt een samenwerking tussen het Alzheimer Café Haren en Groningen Zuid onderzocht.

- Adoptie project

Het Adoptieproject is een unieke manier om mensen met dementie en kinderen samen te brengen. De kinderen leren de wereld van mensen met dementie kennen en begrijpen. De ouders worden gestimuleerd tot gesprekken en het ondernemen van activiteiten.

5.6 Forumbibliotheek: Breinbieb

Bij de Forumbibliotheeken De Wijert, Selwerd en Haren kun je de Breinbieb vinden. Dit is een voor vragen of doorverwijzingen naar instanties rondom dit onderwerp.

De BreinBieb beslaat het hele spectrum van onthouden en vergeten: met thema's zoals begrijpen en het 'fit houden' van het geheugen tot serieuze onderwerpen zoals dementie en mantelzorg. Er zijn boeken en spelletjes over dit thema beschikbaar.

6. Overzicht initiatieven

Op basis van het behoefte onderzoek onder thuiswonenden mensen met dementie en de koppeling met het uitvoeringsprogramma “Ouder en Wijzer” wordt concreet gemaakt hoe de komende jaren wordt gewerkt aan Groningen Dementie Vriendelijk.

Dit plan van aanpak geeft inzicht in wat er al gebeurt, welke doelen er voor de komende jaren zijn gesteld en wie hiervan de eigenaar is. Op gebiedsniveau, gemeente breed en in de samenwerking met ketenpartners wordt weergegeven.

Gebiedsgerichte aanpak			
Gebied	Initiatieven	Status	Eigenaar
Alle gebieden			
<ul style="list-style-type: none"> - uitvoeren doelen uitvoeringsprogramma Ouder en Wijzer in Groningen 2022-2026 - Ontwikkelen ouderen netwerk 			
Haren	Ontmoetingsplaats Clockhuysplein https://www.clockhuysplein.nl	Gerealiseerd	Gem. Groningen
	Alzheimer Cafe Haren https://www.alzheimer-nederland.nl/regios/groningen/alzheimer-cafe-haren	Gerealiseerd	Alzheimer-Nederland afd. Groningen
Ten Boer	Ontmoetingshuis DrieO Aanmelden kan bij wijtenboer@wij.groningen.nl	In ontwikkeling	Gem. Groningen
Zuid	Werkgroep Samen Krachtig	Gerealiseerd	Gem. Groningen
	Opening 2 ^e locatie Odense Huis Sinnige Stee https://odensehuisgroningen.nl/activiteiten/	Gerealiseerd	Gem. Groningen i.s.m. Odensehuis
	Ontwikkeling dementie telefoon	Gerealiseerd	Gem. Groningen
West	Contacten met st. Jasmijn (Tuinpad)	In ontwikkeling	Gem. Groningen St. Islamitische Zorg
	Contacten met sleutelfiguur Molukse-Indische gemeenschap. Start 4 ^e locatie Odensehuis https://odensehuisgroningen.nl/activiteiten/	In ontwikkeling	Gem. Groningen
Oost Oude wijken	3 ^e locatie Odensehuis in Beijum Q2- 2024 https://odensehuisgroningen.nl/	In ontwikkeling	Gem. Groningen i.s.m. Odensehuis
	Pilot actief bezoeken mensen (met dementie) die niet makkelijk de deur uit gaan. Q2-2024 https://odensehuisgroningen.nl/	In ontwikkeling	Gem. Groningen i.s.m. Odensehuis

Gemeentebrede uitwerking		
Thema	Uitwerking	Eigenaar
Dementievriendelijke dorpen en wijken	Training voor sociaal netwerk, bewoners en netwerk Training door Alzheimer Nederland Odensehuis kan ook rol spelen in kennisontwikkeling https://www.alzheimer-nederland.nl/dementievriendelijk https://odensehuisgroningen.nl/	Gem. Groningen>> Sociale netwerken
Aandacht voor mensen met dementie met migratieachtergrond	Contacten met sleutelpersonen Molukse-Indische en Arabische gemeenschap. Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen. Methodiek Sleutelfiguren voor cultuur sensitieve zorg	Gem. Groningen Odensehuis i.s.m. sleutelpersonen niet westerse gemeenschappen

	https://www.pharos.nl/nieuws/nieuw-drie-kennisdossiers-over-inclusieve-dementiezorg-en-dementiepreventie/	
Aandacht voor vitaal ouder worden, bewegen en muziek	Programma Dans en beweegoefeningen voor mensen met geheugenverlies. https://odensehuisgroningen.nl/activiteiten/#Agenda	Odensehuis i.s.m. Huis voor Bewegen en Sport en Hersenstichting. Gereed in 2024-Q2
Ondersteunen Mantelzorg	Lotgenoten contact Odensehuis https://odensehuisgroningen.nl	Odensehuis
Vrijwilligerswerk	Dementalent (in aantocht); vrijwilligerswerk voor mensen met dementie. https://dementalent.nl	
Respijtzorg	Herstart De Opstap; Logeershuis ter ondersteuning van de mantelzorgers. De Opstap - Home (deopstap050.nl)	Gemeente Groningen i.s.m. Waardig Wonen Gereed in 2024-Q2
Informatievoorziening	Ontwikkelen digitale kaart met aanbod daginvulling https://groningen.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=dfab6f8f7dcf4f4caf993335758bc198	Gemeente Groningen Gereed 2024-Q2

Samenwerking Ketenpartners		
Thema	Uitwerking	Eigenaar
Steunpunt Mantelzorg	Aanbod Steunpunt Mantelzorg Mantelzorgmakelaars Adviesgroep Mantelzorg https://www.humanitas.nl/groningen/steunpuntmantelzorg/	Gemeente Groningen i.s.m. Humanitas/Steunpunt Mantelzorg
Werkgroep Jonge Mensen met Dementie	Vertegenwoordiging Jonge mensen met dementie en ontwikkelen aanbod voor deze specifieke doelgroep	Werkgroep Jonge Mensen met dementie i.s.m. Gemeente Groningen
Jungheimer Café	Vanuit UMCG/ Alzheimer Centrum Groningen wordt het Jungheimer café ontwikkeld. Ontmoetingsplaats voor jonge mensen met dementie en hun netwerk. In ontwikkeling. Gereed in 2024 https://alzheimercentrumgroningen.nl/	Alzheimer Centrum Groningen i.s.m. Werkgroep Jonge Mensen met Dementie en Alzheimer Nederland
Netwerk Dementie Groningen	Afvaardiging casemanagers in onderzoek behoeftepeiling daginvulling thuiswonende mensen met dementie Specifieke aandacht voor begeleiding jong mensen met dementie en mensen met een niet westerse achtergrond https://www.dementiegroningen.nl/	Netwerk Dementie Groningen i.s.m. Gemeente Groningen
Alzheimer Nederland Afdeling Groningen	Belangenbehartiger doelgroep en participant initiatieven in Groningen Mede- initiatiefnemer De Onvergetelijke Kookclub	Alzheimer Nederland i.s.m. Gemeente Groningen
Breinbieb	Breinbieb in de Forumbibliotheken De Wijert, Selwerd en Haren https://forum.nl/nl/breinbieb	Samenwerking Forum Bibliotheken en Biblionet